

Implementation of the Shared Environmental Information System principles and practices in the Eastern Partnership countries (ENI SEIS II East)

Եվրոպական համագործակցության գործիք Շրջակա միջավայրի տեղեկատվական միասնական համակարգ – Հայաստան

(ԵՅԳ ՇՄՏՄՅ II ԱԼ - ENI SEIS II East)

2016-2020թթ. տարածաշրջանային ծրագրի կատարման վիճակը

Յու. Պողոսյան - ՇՄՏՄՅ II ԱԼ ծրագիր՝ Հայաստանի համակարգող
Գայանե Շահնազարյան - ՇՄՏՄՅ II ԱԼ ծրագիր՝ ազգային համակարգող, ՀՀ ՇՄՆ
Նելլի Բաղդասարյան - ՇՄՏՄՅ II ԱԼ ծրագրի՝ ազգային համակարգող, ՀՀ ՎԿ

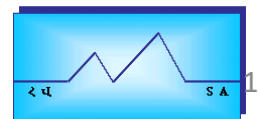
15.12. 2019

European Environment Agency

REPUBLIC OF ARMENIA
MINISTRY OF
ENVIRONMENT

ԵՅՅԳ-ՇՄՏՄՅ/ ENPI-SEIS | Ալբ 2011-2014թթ. ծրագրի համառոտ նկարագիրը

Ծրագրի պատասխանատու կառույցներ՝ ՀՀ բնապահպանության նախարարություն

ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայություն

Պատասխանատու կատարողներ՝ Հայաստանի ազգային համակարգողներ

Յու. Պողոսյան – ՀՀ ԱՎԾ

Ջ. Ղիչյան - ՀՀ ԲՆՊ

ԵՅՅԳ-ԲՏՄՅ/ ENPI-SEIS ծրագրի հիմնական նպատակը շահառու երկրներին ցուցաբերել օժանդակություն՝ ՇՄՏՄՅ/SEIS սկզբունքներին համապատասխան շրջակա միջավայրի վիճակի վերաբերյալ ազգային տեղեկատվական համակարգի ստեղծման և/կամ ընդլայնման գործում:

- ՄԱԿ-ի ԵՏՀ Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի ու գնահատման աշխատանքային խմբի (ՇՄՄԳ ԱԽ) և Շրջակա միջավայրի վիճակագրական ցուցանիշների նպատակային աշխատանքային խմբի (ՇՄՑՆԱԽ) հետ միասին մշակած և Շրջակա միջավայրի եվրոպական գործակալության (ՇՄԵԳ) կողմից հավանության արժանացած ու երաշխավորած շրջակա միջավայրի 10 ոլորտային 48 ցուցանիշների ներդրման աշխատանքների մեկնարկում: Ցուցանիշի բնութագիրը ներառել են դրանց սահմանումը, հաշվառման և հաշվարկման մեթոդաբանությունները, միջազգային համադրելիության ապահովումը, օգտագործման շրջանակները, կապը/կախվածությունն այլ ցուցանիշների հետ և այլն:
- Միասնական ցուցանիշների մշակումը Երաշխայամանավորված է նաև նրանով, որ շրջակա միջավայրի վիճակի գնահատման վերաբերյալ զեկույցների պատրաստման համար կիրառվեն այն ցուցանիշների խմբերը, որոնք համադրելի կլինեն վերոնշյալ Համաեվրոպական զեկույցների պատրաստման համար կիրառվող ցուցանիշների հետ:

- Մշակվել և ընդունվել են «**Երկրի պրոֆիլները**» և «**Ազգային Հաշվետվություններ**» փաստաթղթերը, ջրերն աղտոտող նյութերի արտահոսքերի, ջերմոցային գազերի ու մթնոլորտն աղտոտող նյութերի արտանետումների տվյալների հոսքերի կառավարման Ղեկավար փաստաթղթերը, կենսաբազմազանության մոնիտորինգի իրականացման և տեղեկատվական հոսքերի կառավարման Ղեկավար սկբունքները, հողերի քիմիական աղտոտվածության մոնիտորինգի ուղեցույցը և որպես Էկոբաղաքականության գործիք՝ **"Խոհարարական գիրք"** ("**Cook book**") անվանմամբ Բնապահպանական տեղեկատվական համակարգի կառավարման մեթոդաբանական ուղեցույցը:
- Կազմակերպվել են մասնագետների վերապատրաստման ազգային և տարածաշրջանային սեմինարներին ու հանդիպումներին մասնակցել են Հայաստանից 18 ներկայացուցիչներ /մասնագետներ/, տեղական սեմինարներ մասնակցությամբ ավելի քան 30 մասնագետների:
- Սևանա լճի ջրային ռեսուրսների մասով իրականացվել է <ՇՄՏՄՀ-Սևան> ("**SEIS - Sevan**") **Ազգային պորտալի ստեղծման փորձնական ծրագիրը**, որը կլինի ջրերի պորտալի նախատիպը:
- Ցուցանիշները կիրառվել են 2011թ-ի Աստանայի “Շրջակա միջավայրը Եվրոպայի համար” նախարարների համաժողովին ներկայացվող “Շրջակա միջավայրի վիճակի գնահատման գնահատում” Եվրոպական զեկույցի, ՌԻՈ+20-ի Հայաստանի գնահատման զեկույցի, 2016թ-ի “Շրջակա միջավայրը Եվրոպայի համար” նախարարների համաժողովին ներկայացվող “Շրջակա միջավայրի վիճակի գնահատման գնահատում” Համաեվրոպական Չեկույցի նախապատրաստական աշխատանքների և այլ գնահատման (ներառյալ ոլորտային) զեկույցների :

ՇՄՏԱՅ – իրենից ներկայացնում է համակարգ, նախաձեռնություն՝ նպատակաուղղված շրջակա միջավայրի պահպանության և բնական կապիտալի արդյունավետ օգտագործման քաղաքականության մշակման և իրականացման համար անհրաժեշտ շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տվյալների և տեղեկատվության հավաքագրման, ամփոփման, փոխանակման և կիրառման արդիականացմանն ու առավելագույնս պարզեցմանը:

Հնարավորություն է ընձեռում առկա կենտրոնացված վարչական համակարգերին ուղղակի հասանելիություն, մատչելիություն, որակ, համադրելիություն, հասցնել հնարավոր նվազագույնի ոլորտի վարչական ծախսերը:

ԵՅԳ ՇՄՏԱՅ - II Ալբ Ծրագրի ընդհանուր արժեքը 6.95մլն.եվրո, ԵՄ արևելյան հարևանության վեց երկրների (Բելոռուսիա, Ուկրաինա, Մոլդովա, Հայաստան, Վրաստան, Ադրբեջան) համար Ծրագրի իրականացման ժամանակահատվածում (ներառյալ գործուղումներ, փորձագիտական և ուսումնական այցեր, պիլոտային միկրոծրագրեր):

ԵՅԳ ՇՄԵԳ ՇՄՏՄՅ ձևավորման հիմքերը.

- Եվրոպայի բնապահպանության նախարարների Աստանայի 21-23.09.2011թ. 7-րդ համաժողովի որոշումը. «...կազմակերպել շրջակա միջավայրի համակարգված /սիստեմատիկ/ գնահատման գործընթացներ՝ հիմնված շրջակա միջավայրի միասնական ցուցանիշների վրա և տարածաշրջանում ձևավորել շրջակա միջավայրի միասնական տեղեկատվական համակարգ (ՇՄՏՄՅ - SEIS): Զետագա համաժողովների որոշումները:

Շրջակա միջավայրի ցուցանիշների մշակման և գործընթացների կառավարման համար հիմք են հանդիսանցել գործընթացներ, որոնք իրականացրել են և մի շարք նորմատիվային նյութեր.

- ՄԱԿ-ի ԵՏՅ Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի ու գնահատման աշխատանքային խումբը (GEMA)
- ՄԱԿ-ի ԵՏՅ Շրջակա միջավայրի ցուցանիշների միասնական նպատակային խումբը (JTFEI)
- Մտադրությունների եռակողմ նամակ (ՇՄՆ, ՎԿ և ԵՇՄԳ)
<http://www.mnp.am/uploads/1/1566304980LETTER%20OF%20INTENT1.PDF>
- ՇՄՏՄՅ (SEIS) տարածաշրջանային ծրագիրը http://www.mnp.am/uploads/1/1563968257ARMENIA_ENI%20_SEIS_2017-2020_ARM.f-2.pdf
- Զամապատասխան օրենսդրական և նորմատիվային նյութեր
- ՇՄ նախարարության և ՎԿ-ի տրամադրած համաձայնագրերը և այլն:

SEIS-ի շրջանակում ՇԱԵԳ հետ համագործակցության եռակողմ մտադրությունների նամակ

<http://www.mnp.am/uploads/1/1566304980LETTER%20OF%20INTENT1.PDF>

LETTER OF INTENT

Reg. EEA # 53002

between

The Ministry of Nature Protection of the Republic of Armenia

and

The National Statistical Service of the Republic of Armenia, on the one part

and

The European Environment Agency, on the

Considering that the Ministry of Nature Protection of the Republic of Armenia, as the executive body, is authorised to develop and implement the policies of the Republic of Armenia in the field of environmental protection and sustainable resources.

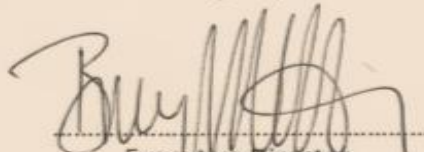
Considering that the National Statistical Service of the Republic of Armenia is authorised to collect, process, summarise and publish statistical environment data in cooperation with state and local government agencies as well as international organisations and statistical services.

For the Ministry of Nature Protection of the Republic of Armenia

Minister,
Artsvik Minasyan

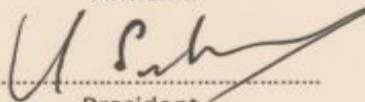
30/08/2017
Date

For the European Environment Agency

Executive Director,
Hans Bruyninckx

13/9/17
Date

For the National Statistical Service of the Republic of Armenia

President,
Stepan Mnatsakanyan

30/08/2017
Date

ՇՄՏԱՅ-ի հիմնական սկզբունքները

http://www.mnp.am/uploads/1/1563959637SEIScookbook_en.pdf

1. Տեղեկատվության կառավարումը հարկ է իրականացնել իր աղբյուրին առավելագույնս մոտիկ
2. Տեղեկատվությունը լինելով միանվագ հավաքագրվող, հարկ է լինի հասանելի բազմակի նպատակային օգտագործման համար
3. Տեղեկատվությունը հարկ է լինի հեշտ փնտրվող, լինի մատչելի հաշվետվությունների և հաշվետվողականության համար
4. Տեղեկատվությունը հարկ է լինի համադրելի տարամակարդակ և միջտարածաշրջանային (օր., երկրների, բնակավայրերի, գետավազանների միջև) համեմատական վերլուծությունների կատարման համար
5. Տեղեկատվությունը հարկ է լինի ամբողջությամբ հասանելի հանրության լայն շրջանակներին՝ երկրում ընդունված լեզուներով և նպաստի նրանց մասնակցությանը որոշումների կայացմանը
6. Տեղեկատվության կառավարումը և դրա հասանելիությունն ու մատչելիությունը հարկ է հիմնված լինեն համընդհանուր ընդունված բաց ստանդարտների և ծրագրային ապահովման հենքի վրա և ունենան բաց ելքային կոդ/ծածկագիր:

ՇՄՏՄՅ-ի հիմնական նպատակները.

- ✓ Մասնակից երկրների համապատասխան վարչական մարմիններում շրջակա միջավայրի (ՇՄ) մոնիթորինգի և վիճակի վերլուծության, ցուցանիշների վրա հիմնված հաշվետվողականության կարողությունների հզորացում
- ✓ Տարածաշրջանային և ԵՄ մոտեցումներին համապատասխանող ՇՄ ցուցանիշների մշակման գործընթացների զարգացում
- ✓ Ձևավորել ընտրված ցուցանիշների կանոնակարգված հոսքերն ապահովելու երկրի մակարդակով հաշվետվողականությունը և տեղեկատվության տրամադրման մասով երկրի միջազգային պարտավորությունների կատարումը
- ✓ Օժանդակել երկրների ՇՄՏՄՅ-երի ձևավորմանը և դրանց ներառմանը եվրոպական համընդհանուր համակարգ
- ✓ Օժանդակել ՇՄ ցուցանիշների վրա հիմնված ՇՄ վիճակի գնահատման զեկուլյցների պատրաստմանը
- ✓ Երկրների կարողությունների և հզորությունների զարգացման նպատակով ուսումնական ծրագրերի, սեմինարների, խորհրդատվությունների իրականացում և այլն

ՇՄՏՄՀ-ի (SEIS) Տրածաշրջանային ծրագրի շրջանակում իրականացված ջրերի ծրագրին առնչվող գործողություններ

[http://www.mnp.am/uploads/1/1563968257ARMENIA ENI%20 SEIS 2017-2020 ARM.f-2.pdf](http://www.mnp.am/uploads/1/1563968257ARMENIA_ENI%20SEIS_2017-2020_ARM.f-2.pdf)

Տարածաշրջանային գործողությունների ծրագիր, 2017-2020թ. - ENI SEIS II Արևելք ծրագիր (2018թ. նոյեմբեր)															
Գործողությունների նկարագրությունը և տարածաշրջանային գերակայությունները				Գործողություններ		2017		2018		2019		2020+			
Գործունեության ոլորտը	Նպատակները	Գործողության տեսակները	Իրագործումը տարածաշրջանային մակարդակում	2019-2020	Ակնկալվող արդյունքները	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
1.1 Աջակցություն ազգային կարողությունների գերակա ոլորտներում ատանենան աջակցության պարտավորություններին հասնապատասխանելու համար	Աջակցություն օգտագործման համար տվյալների քաղաքակրթական կառավարում/ միջազգային տարածաշրջանային պահանջներին հասնապատասխանելու նպատակով	<ul style="list-style-type: none"> ■ Տեխնիկական աջակցություն փորձագիտական այցերի միջոցով միջազգային ստանդարտներին և Ջրի շրջանակային գիտելիքի (ՋԾԴ) նեո տվյալների համադրման համար ■ Ճարտասանական միջոցառումներ/ գիտելիքների փոխանակման և տվյալների համադրելիության փորձառության համար 	<ul style="list-style-type: none"> REG-1.1.1 Ջրը ■ ՋԾԴ-ի և կենսամակարդի վրա հիմնված կառավարում ■ Տրայալի ռեսուրսներ և այդուհետև/տարածքային ջրի հաշվված ■ WISE (Եվրոպայի ջրային տեղեկատվության համակարգ)՝ տվյալների հոսքեր և տեղեկատվության կառուցվածք 	<ul style="list-style-type: none"> REG-1.1.1 Ջրը ■ Աջակցել նյութի փաստագրական թերթիկները որոնք հիմնված են ստանդարտացված ջրի ցուցանիշների վրա, որոնք արտադրվում են երկրների կողմից ջրային զինույցների և ե. / կամ ջրային միջավայրի ազգային զինույցների ջրին առնչվող գրոյիսների համար ■ Տրայալի տեղեկատվության ազգային համակարգերի ե. / կամ բնագիտական տեղեկատվական համակարգերի ջրային բաղադրիչ տեխնիկական զարգացումները տվյալների հոսքերը և տեղեկատվական կառուցվածք (link to Activity 2.1) ■ Արևելյան Եվրոպայի ե. Պեկլայան տարածաշրջանում ջրերի վիճակի վերաբերյալ տեղեկատվության տարածաշրջանային ինտեգրացում 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ջրի ցուցանիշներ (C1-C5, C10-C11) որպես ջրի վիճակի զննարկների բաղադրիչ հիմնվելով ստանդարտ տարածաշրջանային մոնիթորինգի և առցանց նշագրակված ազգային աղբյուրների վրա - Չնայածի՛ք ՔԼ-ում ջրերի պորտալը, ապահովել քաղաքակրթությունը և մատչելիությունը - Չնայածի՛ք կենսունակ համապատասխան վարչական ռեգիստրներ և ապահովել պորտալում ներառվող տվյալների վարչական աղբյուրներին -Ապահովել Accession-ում տվյալների անբացահայտությունը և պարբերական քարտեզում ■ Ջրի վիճակի զննարկների ինտեգրում տարածաշրջանային կարգապահության աղբյուրներին, եզրակացություններ և գնահատականներին 										
		<ul style="list-style-type: none"> REG-1.1.2 Կենսաբազմազանություն D1 Դանդախելու տարաններ 	<ul style="list-style-type: none"> REG-1.1.2 Կենսաբազմազանություն ■ Չնայածի՛ք կենսաբազմազանության տեղեկատվական քաղաքակրթական ՔԼ-ում ■ Օճանդակություն Քեռի կոնվենցիայի թիվ 8 (2012) բանառնի ներքո Ecoregion ցանցին նախնականություն 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Չնայածի՛ք կենսաբազմազանության կենսունակ տեղեկատվական քաղաքակրթություն որի հիման վրա կառավարվել կենսաբազմազանության պորտալի մատչելիությունը ■ Եվրոպայի կայքերի ցանցի կենսաբազմազանության քաղաքակրթական ինտեգրում համապատասխանում է ճին տարածաշրջանային նպատակների C թիրախի 11-ին և SDG 15 թիրախին ■ Տեսանկյունի և բնական միջավայրի տվյալների 											

- Ջրի ցուցանիշները (C1-C5, C10-C11) որպես ջրի վիճակի զննարկների բաղադրիչ՝ հիմնվելով ստանդարտ տարածաշրջանային մոնիթորինգի և առցանց հրապարակված ազգային աղբյուրների վրա
- Չնայածի՛ք ՇՄՆ-ում ջրերի պորտալը, ապահովել թափանցիկությունը և մատչելիությունը
- Չնայածի՛ք կենսունակ համապատասխան վարչական ռեգիստրներ և ապահովել պորտալում հղումները տվյալների վարչական աղբյուրներին
- Ապահովել Armstatbank-ում տվյալների ամբողջականությունը և պարբերական թարմացումը
- Ջրի վիճակի զննարկների ինտեգրում տարածաշրջանային/գլոբալ քաղաքականության պրոցեսներին, նպատակներին և գնահատումներին

Շրջակա միջավայրի վիճակագրական ցուցանիշները ԱԵԿՄԱ երկրներում

<http://www.unece.org/ru/environmental-policy/areas-of-work/environmental-monitoring/npravlenija-raboty/enveuropemonitoringandr-ru/peresmotrennoe-rukovodstvo-po-primeneniju-ehkologicheskikh-pokazatelei.html>

Ցուցանիշներ
A. Մթնոլորտային օդի աղտոտվածությունը և օզոնային շերտի քայքայումը
A1. Աղտոտիչների արտանետումը մթնոլորտ
A2. Բնակավայրերի մթնոլորտային օդի որակը
A3. Օզոնաքայքայիչ նյութերի օգտագործումը
B. Կլիմայի փոփոխությունը
B1. Օդի ջերմաստիճանը
B2. Մթնոլորտային տեղումները
B3. Ջերմոցային գազերի արտանետումը
C. Ջրային ռեսուրսներ
C1. Վերականգնվող ջրային ռեսուրսներ
C2. Քաղցրահամ ջրերի ջրառը
C3. Ջրօգտագործումը
C4. Կենցաղային ջրօգտագործումը մեկ շնչի հաշվով
C5. Կենտրոնացված ջրամատակարարում
C6. Բնակչության մատչելիությունը կենտրոնացված ջրամատակարարմանը
C7. Ջրերի կորուստները
C8. Քաղցրահամ ջրի հաջորդական և շրջանառու օգտագործումը
C9. Քաղցրահամ ջրի որակը
C10. Թթվածնի կենսաքիմիական պահանջարկը և ամոնիումի ազոտի կոնցենտրացիան գետերի ջրերում
C11. Կենսածին նյութերը քաղցրահամ ջրերում
C12. Կեծսածին նյութերը ծովափնյա ջրերում
C13. Աղտոտիչ նյութերի կոնցենտրացիան ծովի ջրերում և հատակային նստվածքներում
C14. Բնակչության ապահովվածությունը կեղտաջրերի մաքրման համակարգերով
C15. Կեղտաջրերի մաքրման կառույցներ
C16. Աղտոտված հոսքաջրեր/կեղտաջրեր

D. Կենսաբազմազանություն
D1. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ
D2. Միջազգային նշանակության կենսոլորտային պահպանվող տարածքներ և ջրաճահճային հանդակներ
D3. Անտառներ և այլ անտառածածկ տարածքներ
D4. Վերացման վտանգի տակ գտնվող և պահպանվող տեսակներ
D5. Առանձին տեսակների քանակական փոփոխությունները և տարածվածությունը
D6. Ներկրված/ներխուժած օտարածին տեսակներ
E. Հողային ռեսուրսներ
E1. Հողերի դուրս բերումը/հանումը արտադրական շրջանառությունից
E2. Հողատարված տարածքներ/շրջաններ
F. Գյուղատնտեսություն
F1. Ոռոգվող տարածքներ
F2. Հանքային և օրգանական պարարտանյութերի կիրառումը
F3. Ազոտի համախառն հաշվեկշիռը
F4. Պեստիցիտների կիրառումը
G. Էներգետիկա
G1. Վերջնական էներգաօգտագործումը
G2. Էներգաօգտագործման ամբողջական ծավալը
G3. Էներգատարողությունը
G4. Վերականգնվող աղբյուրների էներգաօգտագործումը
G5. Էլեկտրաէներգիայի վերջնական օգտագործումը
G6. Էլեկտրաէներգիայի համախառն արտադրությունը

H. Տրանսպորտ	
H1. Ուղևորաշրջանառություն	
H2. Բեռնաշրջանառություն	
H3. Ճանապարհային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների պարկի կառուցվածքն ու բաշխվածությունն ըստ օգտագործվող վառելիքի տեսակի	
H4. Ճանապարհային մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների պարկի միջին տարիքը	
I. Թափոններ	
I1. Թափոնների առաջացումը	
I2. Վտանգավոր թափոնների անդրսահմանային տեղեփոխումները	
I3. Թափոնների վերամշակումը և երկրորդային օգտագործումը	
I4. Թափոնների վերջնական հեռացումը	
J. Շրջակա միջավայրի ֆինանսավորումը	
J1. Շրջակա միջավայրի պահպանության/պաշտպանության ծախսեր	
Հանքարդյունաբերությունն ըստ հանքատեսակների	
Պինդ օգտակար հանածոների հանքարդյունաբերությունն ըստ հանածոների և տարիներ	
Բնապահպանական տնտեսական հաշիվներ	
Ջրի հաշիվներ	

Բնապահպանական գիտատեխնիկական մշակումներ /ըստ բնապահպանության ուղղությունների/

Համագործակցություն ցուցանիշների և բազաների ամբողջականացման գործընթացներում

Ցուցանիշի սահմանման օրինակ. **“Քաղցրահամ ջրերի ջրառը” ցուցանիշի սահմանումը**

<http://www.unece.org/ru/environmental-policy/areas-of-work/environmental-monitoring/napravlenija-raboty/enveuropemonitoringiandr-ru/peresmotrennoe-rukovodstvo-po-primeneniju-ehkologicheskikh-pokazatelei.html>

ա. Ցուցանիշի ընդհանուր բնորոշումը/սահմանումը. տարեկան ջրառն է մակերևութային և ստորգետնյա քաղցրահամ ջրերից: Բաղդատվում է ընդհանուր ջրառ ընդամենը և ըստ տնտեսական գործունեության տեսակների: Կարևոր ենթաբնութագրիչներից է ջրային ռեսուրսների շահագործման ինդեքսը /ՁՌՇԻ/:

բ. Չափման միավորը. մլն. խոր. մ/տարի:

գ. Նշանակությունն Էկոքաղաքականությունում.

- **Նպատակը/նշանակությունը.** ցույց է տալիս ջրառի քանակը և դրանով պայմանավորված ճնշումը բնության/Շրջակա միջավայրի վրա: Այն հնարավորություն կտա գնահատելու ջրառի քանակական սահմանները, տնտեսական գործունեության տեսակների ազդեցության չափերը,

- **հիմնախնդիրը.** ունի կարևոր Էկոլոգիական և Տնտեսական նշանակություն: Չհիմնավորված ջրառը կհանգեցնի ռեսուրսների սպառման, վերականգնման բնական հավասարակշռության խախտման, դեգրադացիայի, որակական ցուցանիշների նեգատիվ փոփոխությունների՝ ստեղծելով լուրջ բարդույթներ երկարաժամկետ կայուն կառավարման համակարգում,

- **միջազգային համաձայնագրեր և նպատակային ցուցիչներ.**

- տարածաշրջանային մակարդակ. Անդրսահմանային ջրատարների միջազգային ջրերի պահպանության և օգտագործման կոնվենցիա,

- ենթատարածաշրջանային մակարդակ. ԵՄ ջրային ռեսուրսների վերաբերյալ շրջանային դիրեկտիվի (2000/60/EC/) պահանջների բավարարում՝ կայուն կառավարում, ՁՌՇԻ նորմերի պահպանում և այլն:

- **Մերձողոլոգիա և դեկավար սկզբունքներ** - տվյալների հավաքագրում և հաշվարկներ - վերականգնվող քաղցրահամ ջրային ռեսուրսների տարրերի մի մասը հաշվառում և հաշվարկում են "Յայպետհիդրոմետի" կողմից: Մյուսներն հիմնականում վերաբերվում են գոլորշիացումներին, ստորգետնյա ներհոսքերին և արտահոսքերին, ստացվում են համապատասխան ոլորտներն կառավարող մարմիններից: Դրանք կարևոր են նաև նրանով, որ համարվում են երկրի ջրային հաշվեկշռի բաղադրիչները,
- կիրառվող մերձողաբանությունների, ստանդարտների և դասակարգիչների համապատասխանությունը միջազգայիններին
- Յամաշխարհային մետեորոլոգիական կազմակերպության հիդրոլոգիական պրակտիկայի Դեկավար ցուցումներ, COOH/ЮНЕП-ի վիճակագրական հարցաշար՝ համաձայնեցված OЭCP-ի և Եվրոստատի համապատասխան հարցաշարերի հետ:

դ. Տեղեկատվության աղբյուրները և հաշվետվությունների ներկայացումը. տեղեկատվության աղբյուրներն են հիդրոմետեորոլոգիական ծառայությունները, վարչական և պետական վիճակագրական հաշվետվությունները, մոնիթորինգային դիտարկումները՝ հրապարակված տարբեր ժողովածուներում, գեկոլյցներում և տարեգրքերում:

ե. Տեղեկատվական նյութեր.

1. Конвенция по охране и использованию трансграничных водотоков и международных озер. 1992.
2. Директива Европейского Парламента и Совета 2000/60/EC от 23 10.2000 (Рамочная директива по водным ресурсам).
3. <http://www.unese.org/env/water/pdf/waterconr.pdf>
4. www.wmo.ch
5. <http://europa.eu.int/comm/eurostat/>
6. <http://themes.eea.eu.int/TMS/CST/>

Մթնոլորտային արտանետումներ և կլիմայի փոփոխություն

- Կլիմայի փոփոխության վիճակագրության զարգացման ճանապարհային քարտեզի ներդնում ՀՀ ՎԿ-ում: Միջոցառումների ծրագրի մշակում:

- Գործնական համագործակցություն ԿՓ Հայաստանյան գրասենյակի հետ կադաստրի վարման աշխատանքների բարելավման ուղղությամբ:

- ԵՄ օդի որակի ինդեքսի մեթոդաբանության փորձարկման և ներդնման աշխատանքներն ընթացքում են: Գործնական մոտեցումներ ս.թ. նոյեմբերի 20-22-ի ռեգիոնալ սեմինարի որոշումների կատարմանը:

Գործնական համագործակցություն ԿՓ – Հայաստան գրասենյակի հետ. ԿՓԿ-ում գեներերային ցուցանիշների սահմանման, ներդնման, և ոլորտի մյուս ցուցանիշների հավաքագրման արդյունավետ կառավարման հարցերով:

Ենթադրում է ցուցանիշների համացանկերի ամբողջականացում, ֆորմալացում, հաշվառման գործիքների և մեխանիզմների վերանայում, հավաքագրման ֆորմալացում, անընդհատության ապահովում, բազաների ձևավորում և արդյունավետ կառավարում:

Ջրային ռեսուրսներ

Միջոցառումներն ընթացքում են: ՇՄԵԳ, ՇՄՆ ՁՌԿԳ, ՀՀ ՎԿ, ԵՄ ՁՆ+ ծրագրերի, ԱՄՆ ՄՁԾ հետ համագործակցության արդյունքում կունենանք.

- Ջրերի միջազգային և ազգային նշանակության ցուցանիշների համացանկեր ֆորմալացման փաթեթը
- Ջրերի ամբողջական, թափանցիկ, մատչելի, բազմակի օգտագործման հասանելի, միասնական բազաներ ՀՀ ՇՄՆ ՁՌԿԳ-ում
- Ջրերի քանակական (C1-C5) և որակական (C10-C11) ցուցանիշների (ըստ ցուցանիշի և անալիզի հստակեցման ձևանմուշների) հրապարակման պատրաստված ցանկեր
- ՇՄՆ ՇՄՄՏԿ ՊՈԱԿ-ում Ջրերի պորտալի տեղեկատվության ապահովում և գործարկման համագործակցություն

ԿԵՆՍԱՔԱԳՄԱԳԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- Մասնակցություն ԿԲ-ին առնչվող բոլոր միջոցառումներին՝ տեղեկատվության կառավարման հարցերի բարձրացմամբ
- Գործնական մասնակցություն ՇՄԵԳ շրջանակում ԿԲ ԲՅՊՏ մասով վիճակագրական հաշվետվության կազմմանը
- ԿԲ մասով հաշվառվող ցուցանիշների համացանկերի, համապատասխան բազաների առկայության և վարման գնահատման աշխատանքներն ընթացքում են: Նախապատրաստում ենք համապատասխան աշխատանքային ընդլայնված քննարկում կազմակերպելու համար (ներառելով բոլոր շահառու կողմերին՝ ԵՊՅ, GIZ և այլն):
- Քննարկումներ շարունակելու SEIS-ի տարածաշրջանային ծրագրով նախատեսված ԿԲ միասնական բազաների և պորտալի ձևավորման աշխատանքները

Հողային ռեսուրսներ և գյուղատնտեսություն

- Աշխատանքային քննարկումներ հողերի դեգրատացիա, արտադրական շրջանառությունից դուրս բերելու, աղտոտվածության ցուցանիշների սահմանման և հաշվառման համակարգի ներդրման ուղղությամբ
- ՇՄԵԳ Հայաստանի հողային ծածկույթի համակարգչային անձնագրավորման փորձնական (պիլոտային) ծրագրի իրականացում (CORINE Land Cover (CLC) մեթոդաբանության, կարողությունների հզորացում)
- Տեղեկատվության կայուն հաշվառման համակարգի ներդրման աշխատանքներն ընթացքում են (մասնավորապես, հողերի էռոզիա, պարարտանյութերի և թունաքիմիկատների կիրառում, դուրս բերումը արտադրական շրջանառությունից)

Էներգետիկա

- Օժանդակություն ուրուտի տեղեկատվական բազաների (ներառյալ ՋԳԿ) տեղեկատվության ամբողջականացման, որակի, մատչելիության ու հասանելիության ապահովման գործընթացներում: Մասնավորապես տնային տնտեսությունների կողմից էներգիայի օգտագործման հաշվառում:

Տրանսպորտ

Աշխատանքային քննարկումներ տրանսպորտային միջոցների պարկի ցուցանիշների հաշվառման մասին

Թափոնների կառավարում

Համագործակցություն ՄԱԿ-ի և Եվրոպական վիճակագրական կազմակերպությունների հետ, Նրանց և ՇՄԵԳ-ի օժանդակությամբ բարելավելու համապատասխան վիճակագրությունը

Բնապահպանական ծախսեր

Բնապահպանական և բնօգտագործման ծախսերի ամբողջական հաշվառման համակարգի ներդրում

**Գործունեությունն ըստ տարածաշրջանային
2017-2020թթ. ծրագրի մյուս
միջոցառումների
(ներկա դրությամբ)**

Առաջնային խնդիրները՝ Ծրագրի բոլոր բաժիններին առնչվող պաշտոնական և վարչական տեղեկատվական բազաների ամբողջականացում, որակի բարելավում, հասանելիության ապահովում:

SEIS-ի կայք էջը ՀՀ ԿԵ ՎԿ-ում

<http://armstatbank.am/pxweb/hy/ArmStatBank/?rxid=602c2fcf-531f-4ed9-b9ad-42a1c546a1b6>

ՀՀ վիճակագրական կոմիտե (ԱՐՄՍՏԱՏ)

Հայերեն ▼

»» ArmStatBank

1

Ընտրել
աղյուսակը

2

Ընտրել
փոփոխականը

3

Ցույց տալ
աղյուսակը

ArmStatBank

Որոնել ArmStatBank-ում

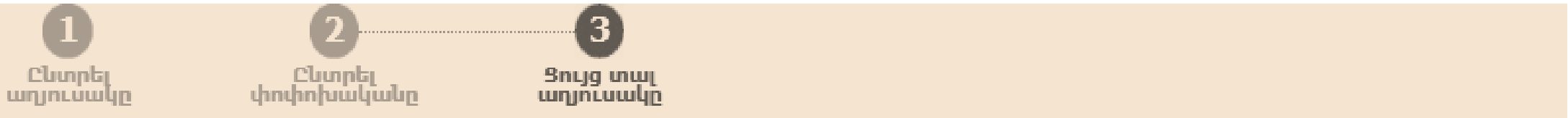
Որոնել

- 1. Էկոնոմիկա և ֆինանսներ
- 2. Բնակչություն և սոցիալական գործընթացներ
- 3. Արդյունաբերություն (ներառյալ՝ էներգետիկա), շինարարություն, առևտուր և ծառայություններ
- 4. Տրանսպորտ և շրջապատ
- 5. Արտաքին առևտուր
- 6. Գյուղատնտեսություն, անտառաբուծություն և ձկնաբուծություն
- 7. Պարենային ապահովություն
- 8. Երջակա միջավայր
 - 8.1 Երջակա միջավայր

8. Շրջակա միջավայր

8.1 Շրջակա միջավայր

- 8 (A) Մթնոլորտային օդի աղտոտվածությունը և օզոնային շերտի քայքայումը
- 8 (B) Կլիմայի փոփոխություն
- 8 (C) Ջրային ռեսուրսներ
 - 8 (C1) Քաղցրահամ ջրերի վերականգվող ռեսուրսները, ըստ ապահովվածության տոկոսի և տարիների
 - 8 (C10, C11) Ջրի որակի ցուցանիշներ, ըստ դիտակետերի և տարիների
 - 8 (C16) Աղտոտված կեղտաջրեր (չմաքրված և ոչ բավարար մաքրված կեղտաջրեր), ըստ տարիների
 - 8 (C14) Բնակչության ապահովվածությունը կեղտաջրերի մաքրման հարմարանքներով * ըստ ցուցանիշների և տարիների 8 8
 - 8 (C15) Կեղտաջրերի մաքրման կառուցվածքներն ըստ ցուցանիշների և տարիների 8 8
 - 8 (C2) Քաղցրահամ ջրերի ջրառը (մակերևույթային և ստորերկրյա) ըստ ցուցանիշների և տարիների 8 8
 - 8 (C2-1) Քաղցրահամ ջրերի ջրառն ըստ ՏԳՏԴ և տարիների 8 8
 - 8 (C3)Ջրօգտագործումն ըստ ՏԳՏԴ և տարիների 8 8
 - 8 (C4)Կենցաղային ջրօգտագործումը մեկ շնչի հաշվով ըստ ցուցանիշների և տարիների 8 8
 - 8 (C5)Կենտրոնացված ջրամատակարարումն ըստ նպատակների և տարիների 8 8
 - 8 (C6) Բնակչության մատչելիությունը կենտրոնացված ջրամատակարարմանը /անվտանգ ջրամատակարարմանը/ ըստ ցուցանիշների և տարիների 8 8
 - 8 (C7)Ջրերի կորուստն ըստ ՏԳՏԴ և տարիների 8 8
- 8 (D) Կենսաբազմազանություն
- 8 (E,F) Հողային ռեսուրսներ և Գյուղատնտեսություն
- 8 (H) Տրանսպորտ
- 8 (I) Թափոններ
- 8 (J) Բնապահպանական միջոցառումների ֆինանսավորումը
- 8 Պինդ օգտակար հանածոների հանքարդյունաբերությունն ըստ հանածոների և տարիների 8 8
- 8 Բնապահպանական տնտեսական հաշիվներ

Ցուցադրել աղյուսակը Աղյուսակի մասին

Խմբագրել և հաշվել Պահպանել աղյուսակը ինչպես Աղյուսակի ներկայացման ձև 2

↶ ↷ ↻ xlsx CSV PX

+ Աղյուսակի կարգավորումներ

+ Ջեք որոնումը պահպանելու մասին

(C2) Քաղցրահամ ջրերի ջրառը (մակերեսային և ստորերկրյա) , ըստ ցուցանիշների և ըստ տարիների

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ջրառը (Ընդամենը 2+3), մլն. խոր.մ	2,126.4	2,438.3	2,941.2	2,955.1	2,860.3	3,271.7	3,181.9	2,865.4	2,714.4
Ջրառը մակերեսային ջրաղբյուրներից, մլն. խոր.մ	1,250.6	1,435.5	1,626.8	1,606.4	1,548.3	1,967.3	2,045.6	1,710.9	1,522.8
Ջրառը ստորգետնյա ջրաղբյուրներից, մլն. խոր.մ	875.8	1,002.8	1,314.4	1,348.7	1,312.0	1,304.4	1,136.3	1,154.5	1,191.6
Վերականգնվող ջրային ռեսուրսները, մլն. խոր.մ, տարի	8,681.0	9,285.0	3,822.0	6,379.0	3,532.0	6,441.0	6,882.0	4,663.0	6,571.4
Ջրային ռեսուրսների շահագործման համարիչը (ՋՈՏՀ), %	24.5	26.3	50.5	46.3	51.7	50.8	46.2	61.4	41.3

Խմբագրել և հաշվել

Պահպանել աղյուսակը ինչպես

Սյունակաձև գծապատկեր

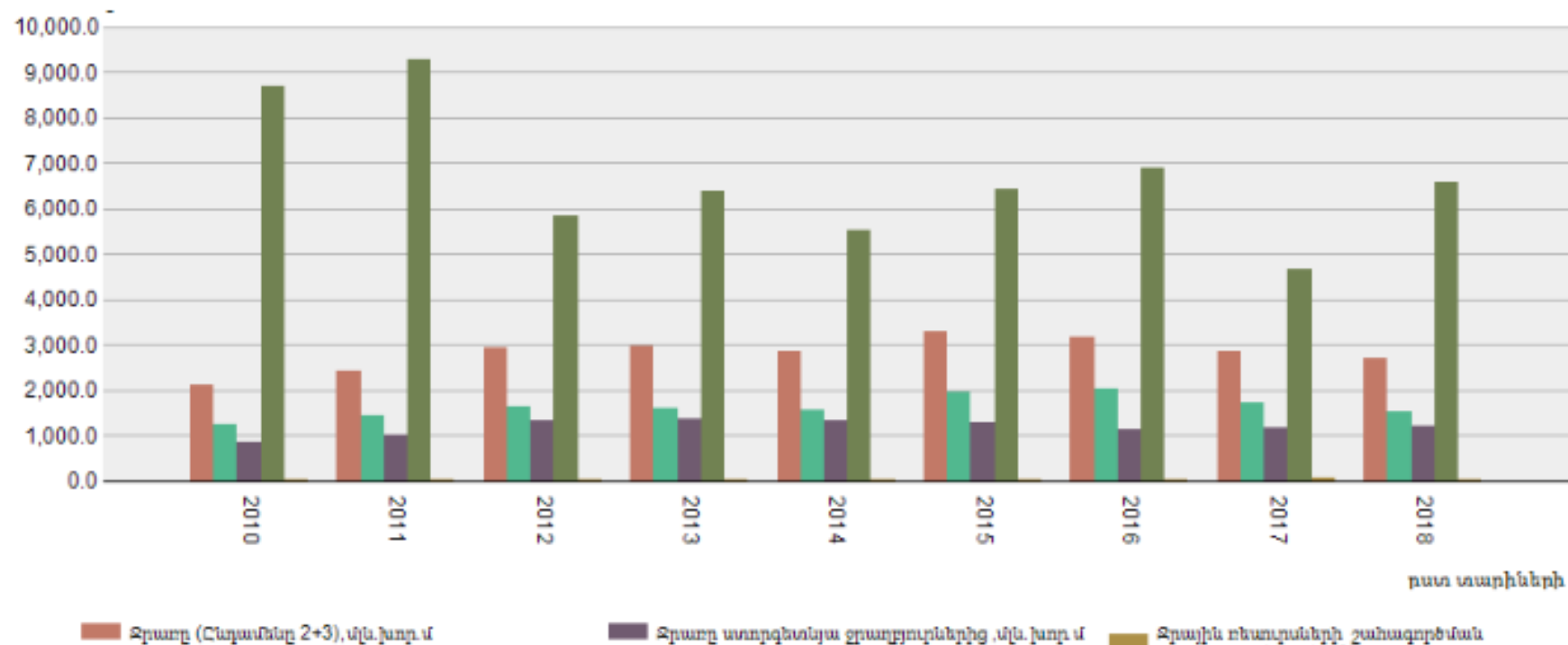
xlsx CSV PX chart

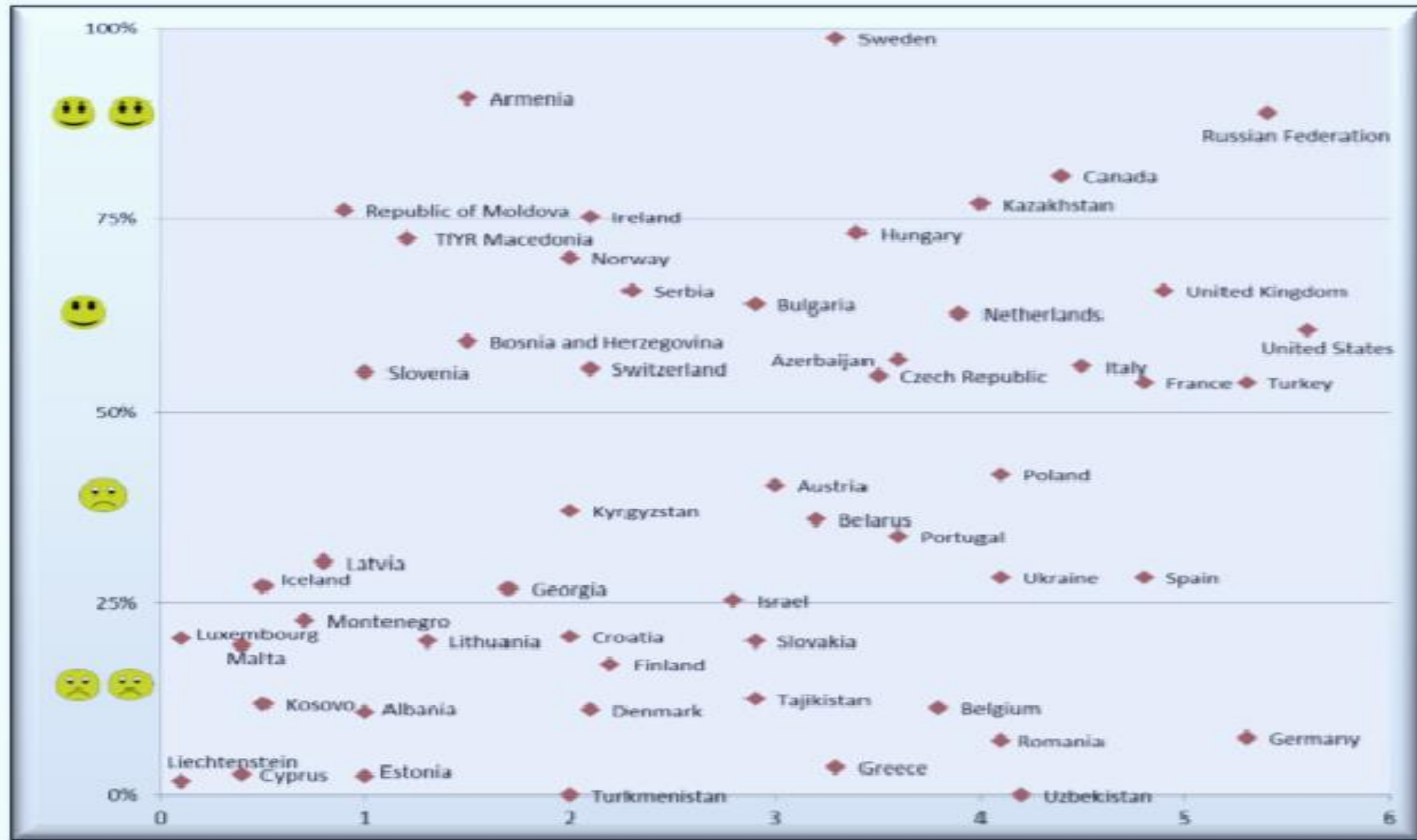
+ Գծապատկերի պարամետրեր

+ Ձեռ ոտնուսը պահպանելու մասին

(C2) Քաղցրահամ ջրերի ջրառը (մակերևույթային և ստորերկրյա) , ըստ ցուցանիշների և ըստ տարիների

SEIS-ի կառավարման գնահատում 2015

Source: ECE.

European Environment Agency

This project is funded by the European Union

ENI SEIS II East

Implementation of the Shared Environmental Information System (SEIS) principles and practices in the ENP East region

[Home](#)

[About](#)

[Areas of work](#)

[Countries](#)

[Contact](#)

YOU ARE HERE: > HOME > COUNTRIES > ARMENIA

ARMENIA

UNECE ENVIRONMENTAL INDICATORS

ENVIRONMENTAL ASSESSMENT REPORTS

National Focal Points:

Gayane Shahnazaryan, Ministry of Environment

Nelli Baghdasaryan, Statistical Committee of the Republic of Armenia

National SEIS Assistant:

Yurik Poghosyan

Gayane Shahnazaryan (left), Yurik

UNECE Environmental Indicator	Armenia
A. Air pollution and ozone depletion	
B. Climate change	
C. Water	
D. Biodiversity	
E. Land and soil	
F. Agriculture	
G. Energy	
H. Transport	
I. Waste	

«Եվրոպական հարևանության գործիք – Շրջակա միջավայրի տեղեկատվական միասնական համակարգ Արևելք /ԵՆԳ ՇՄՄՂ Ալ

ՄՍՄԻՐՈՒՑՏՈՒՆԵՐ ԿՈՄԻՏԵ մը կողմից՝ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության և մյուս կողմից՝ Հայաստանի Հանրապետության Վիճակագրական կոմիտեի և Շրջակա միջավայրի Եվրոպական գործակալության (ՇՄՄԳ) միջև:

2010թ.-ին նոյեմբերին սեկտորից Եվրոպական հարևանության գործիքի ներքո «Շրջակա միջավայրի տեղեկատվական միասնական համակարգի սկզբունքների և փուլին ներդրումն ծրագրից» աջակցելու ՇՄՄ կողմից շարժարկի և առավել լավ կառավարելու շրջակա միջավայրի մոնիտորինգը, տվյալների հավաքագրումը և

հաշվետվությունների ներկայացումը, ինչպես նաև աստիճանաբար ընդլայնելու ՇՄՄՂ սկզբունքների կիրառումը:

2011-2014թթ. Հայաստանը, կշտանկված ազգային համակարգողները միջոցով, մասնակցել է ՄԱԿ-ի ԵՏՀ ԵՅՍ «Եվրոպական Հարևանության և Ճամադործակցության Գործիք-Փնտրանալական տեղեկատվական միասնական համակարգ» (ԵՆԳ-ՇՄՄՂ I Ալք / ENPI-SEIS I East) 4 ամյա ծրագրի աշխատանքներին: ԵՆԳ-ՇՄՄՂ / ENPI-SEIS ծրագրի նպատակը շահառու երկրներին օժանդակության ցուցանելն էր՝ ՇՄՄ/SEIS սկզբունքներին համապատասխան շրջակա միջավայրի վիճակի վերաբերյալ իրենց ազգային տեղեկատվական համակարգի աստիճան կամ ընդլայնման հարցում:

SEIS

SEIS-ի սկզբունքները
և գործնական
ժամանակահատվածները

Շտատեր

Աշխատանքային
համընդամենը,
անվիտաներ

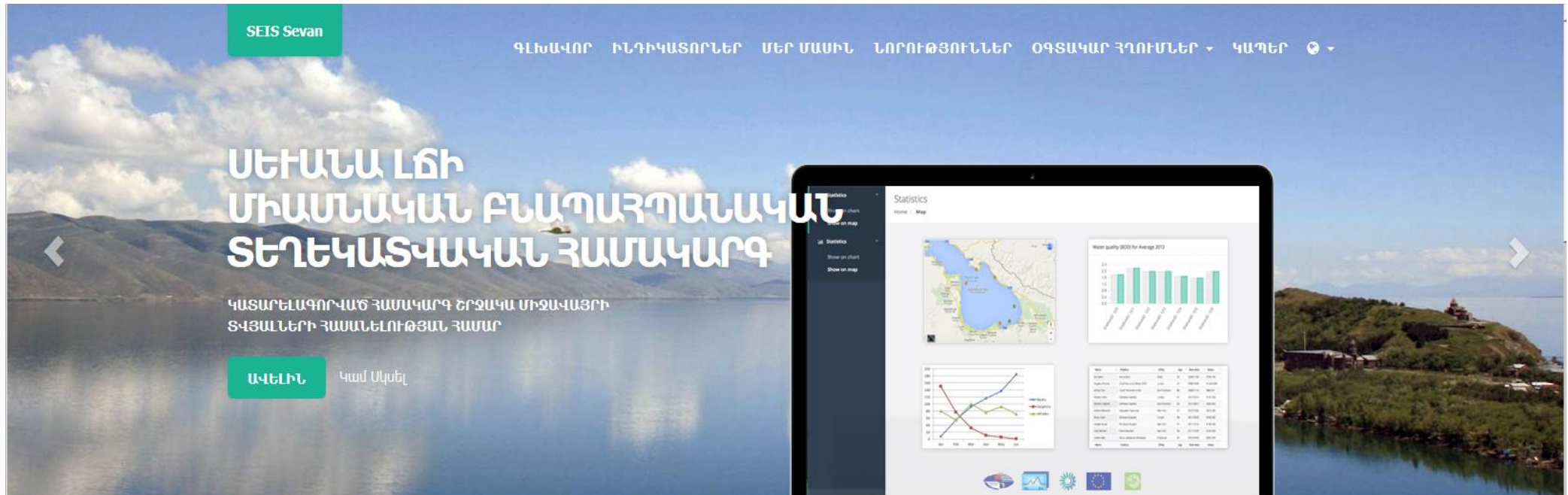
Հաշվետվություններ
Ձեռնարկներ

Տնայնաբանություն
Մեթոդաբանություն
Ընթացիկներ

Վաղարկություններ
Դիտողություններ
Հաճախ տրվող հարցեր

<http://www.mnp.am/am/pages/261>

Սևանա լճի միասնական բնապահպանական տեղեկատվական համակարգ <http://seis-sevan.am/>

No	Indicators and sub-indicators
1	2
1.	Hydrometeorology and renewable freshwater resources
	1.1 Temperature
	1.2 Precipitation
	1.3 Evaporation
2.	Renewable water resources
	2.1. Inflow and outflow of surface waters and ground waters
	2.2. Water balance of Lake Sevan
3.	Freshwater abstraction
	3.1. The same by water abstraction purposes, marzes, CTEA, water basin management areas
4.	Water use
	4.1. The same by water use purposes, by marzes, CTEA, water basin management areas
5.	Domestic water use per capita
6.	Centralized water supply
7.	Access of population to centralized water supply
8.	Water losses

Ջրի որակի ցուցանիշներ, ըստ դիտակետերի և տարիների / ԹԿՊ5 (մգ Օ/լ)

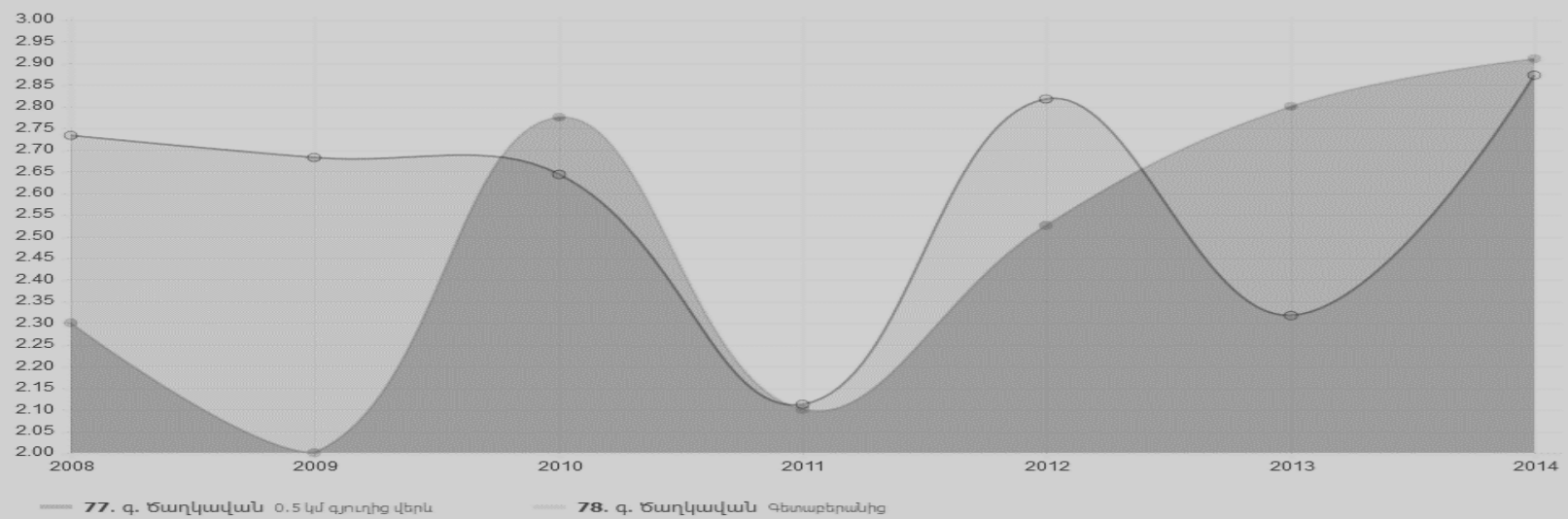
Search:

Copy CSV Excel PDF Print

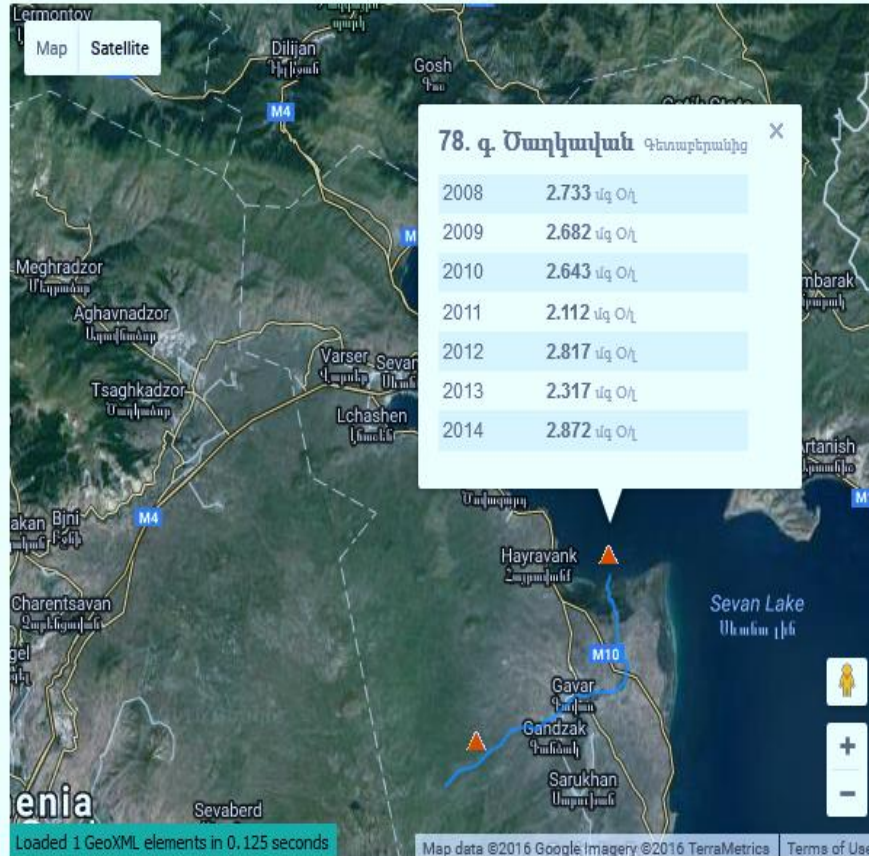
Station	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
77. գ. Կաղկավան 0.5 կմ գյուղից վերև	2.3	2	2.775	2.1	2.525	2.8	2.91
78. գ. Կաղկավան Գետաբերանից	2.733	2.682	2.643	2.112	2.817	2.317	2.872

- ՕՅԹՅՏՈՒՄՆԵՐ Stations
- 77. գ. Կաղկավան 0.5 կմ գյուղից վերև
- 78. գ. Կաղկավան Գետաբերանից

Ջրի որակի ցուցանիշներ, ըստ դիտակետերի և տարիների / ԹԿՊ5 (մգ Օ/լ)

Ջրի որակի ցուցանիշներ, ըստ դիտակետերի և տարիների / 0475 (մգ Օ/լ)

- Lake Sevan
- ՀՀ Բնապահպանության նախարարություն, «Շրջակա միջավայրի վրա ներգործության մոնիտորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ
- ▲ 77. գ. Ծաղկավան 0.5 կմ գյուղից վերև
- ▲ 78. գ. Ծաղկավան Գետաբերանից
- Water objects
- Քվադրատագետ

Ջրի հաշիվներ

http://armstatbank.am/pxweb/hy/ArmStatBank/?r_xid=602c2fcf-531f-4ed9-b9ad-42a1c546a1b6

- Ջրօգտագործման և ջրամատակարարման ֆիզիկական հոսքերն ըստ տարիների, ցուցանիշների և տնտեսական գործունեության տեսակների և խմբերի
- Տնտեսության ներսում ջրօգտագործման և ջրամատակարարման ֆիզիկական հոսքերի մատրիցան ըստ տարիների, ցուցանիշների և տնտեսական գործունեության տեսակների և խմբերի
- Ջրի մատակարարման հիբրիդային աղյուսակն ըստ տարիների, ցուցանիշների և տնտեսական գործունեության տեսակների և խմբերի
- Ջրի օգտագործման հիբրիդային աղյուսակն ըստ տարիների, ցուցանիշների և տնտեսական գործունեության տեսակների և խմբերի
- Հիմնական ցուցանիշներն ըստ տեսակի և տարիների

Հիմնական ցուցանիշները , ըստ տեսակի և ըստ տարիների			
	2015	2016	2017
K1 Ջրի սպառումը, մլն.խոր.մ	1352.24	1241.32	1338.18
K2 Ջրի սպառումը ՀԱԱ-ի հաշվով (համախառն ավելացված արժեք), խոր.մ/1000 դրամ	0.3	0.27	0.27
K3 Ջրի սպառումը արտադրանքի թողարկման հաշվով, խոր.մ/1000 դրամ	0.19	0.17	0.17
K4 Ջրօգտագործումը	9888.1	10208.5	9850.5
K5 Ջրօգտագործումը ՀԱԱ-ի հաշվով (համախառն ավելացված արժեք), խոր.մ/1000 դրամ	2.19	2.24	1.97
K6 Ջրօգտագործումը արտադրանքի թողարկման հաշվով, խոր.մ/1000 դրամ	1.4	1.42	1.25
K7 Անվերադարձ ջրօգտագործում/ Ջրօգտագործում	0.14	0.12	0.14
K8 Կորուստները տեղափոխման ժամանակ /	0.08	0.07	0.08

ՇՄԵԳ – Ցուցանիշների բնութագրման համակարգ Ցուցանիշի հստակեցման ձևանմուշ

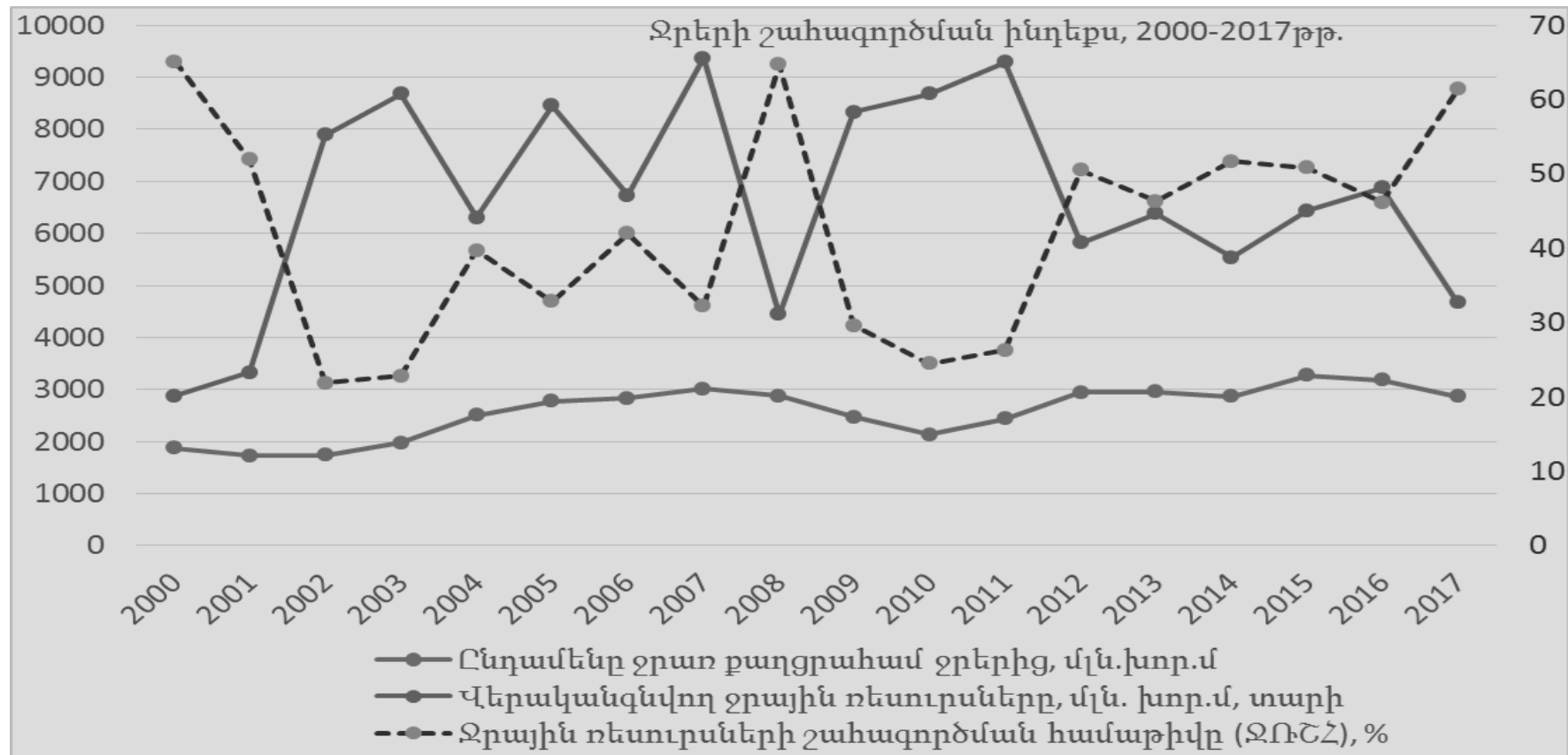
Ցուցանիշների համախումբ՝ ՄԱԿ-ի ԵՏՀ Տարածաշրջանային բնապահպանական ցուցանիշներ - C2 (տես նաև Շրջակա միջավայրի Եվրոպական գործակալության հիմնական ցուցանիշների ցանկը – CSI 018)	Ամսաթիվ՝ Նոյեմբեր, 2018թ. Հեղինակներ
Ցուցանիշի անվանումը՝ C2 – Քաղցրահամ ջրերի ջրառ	

C2. Քաղցրահամ ջրի ջրառ - չափման միավորներ և բանաձևեր

№	Բաղադրիչ	Չափման միավ.	Բանաձև
C2.1	Մակերևութային քաղցրահամ ջրի ջրառ	մլն մ ³ / տարի	
C2.2	Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրի ջրառ	մլն մ ³ / տարի	
C2.3	Քաղցրահամ ջրի ջրառ	մլն մ ³ / տարի	= C2.1 + C2.2 = C2.4 + C2.5 + C2.6 + C2.7 + C2.8 + C2.9
C2.4	Ջրամատակարար կազմակերպություն	մլն մ ³ / տարի	
C2.5	Տնային տնտեսություններ	մլն մ ³ / տարի	= C1.3 + C1.4
C2.6	Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն, ձկնաբուծություն	մլն մ ³ / տարի	
C2.7	Վերամշակման արտադրություն	մլն մ ³ / տարի	
C2.8	Էլեկտրաէներգետիկա	մլն մ ³ / տարի	
C2.9	Տնտեսական գործունեության այլ տեսակներ	մլն մ ³ / տարի	
C1.5	Վերականգնվող քաղցրահամ ջրային ռեսուրսներ	մլն մ ³ / տարի	= C1.5 (տես ցուցանիշ C1)

Ցուցանիշի վերլուծության ձևանմուշ

<p>Ցուցանիշի համախումբ (եթե կիրառելի է)</p> <p>ՄԱԿ-ի ԵՏՀ Տարածաշրջանային բնապահպանական ցուցանիշներ - C2 (տես նաև Շրջակա միջավայրի Եվրոպական գործակալության հիմնական ցուցանիշների ցանկը – CSI 018)</p>	<p>Ամսաթիվ նոյեմբեր 2018</p> <p>Հեղինակներ</p>
<p><u>Ցուցանիշի անվանումը</u></p> <p>C2 – Քաղցրահամ ջրի ջրատ</p>	

Զրերի միասնական բազաներ և ջրերի պորտալ

Ծրագրային առաջադրանքը <http://www.mnp.am/am/page/355>

Implementation of the Shared Environmental Information System
principles and practices in the Eastern Partnership countries
(ENI SEIS II East)

Step-by-step implementation of an EcoPortal Armenia

Version: v.1

Date : 18 September 2018

Prepared by / compiled by:

Nihat Zal, EEA

Lidija Globevnik, TC Vode

Gašper Šubelj, TC Vode

Miroslav Fanta, CENIA

Organisation:

EEA project manager: Nihat Zal

Armenian Water Eco Portal

Data

Data suppliers

Emic

Ministry of Nature Protection- Environmental Monitoring and Information Center

WRMA

Ministry of Nature Protection – Water Resources Management Agency

Hydromet

Ministry of Emergency Situations – State Hydrometeorological and Monitoring Service

Armstat

State Statistical Service of Republic of Armenia

Water Eco Portal

Under Construction, Under Construction, Under Construction, Under Construction

Contact Info

Under Construction, UK

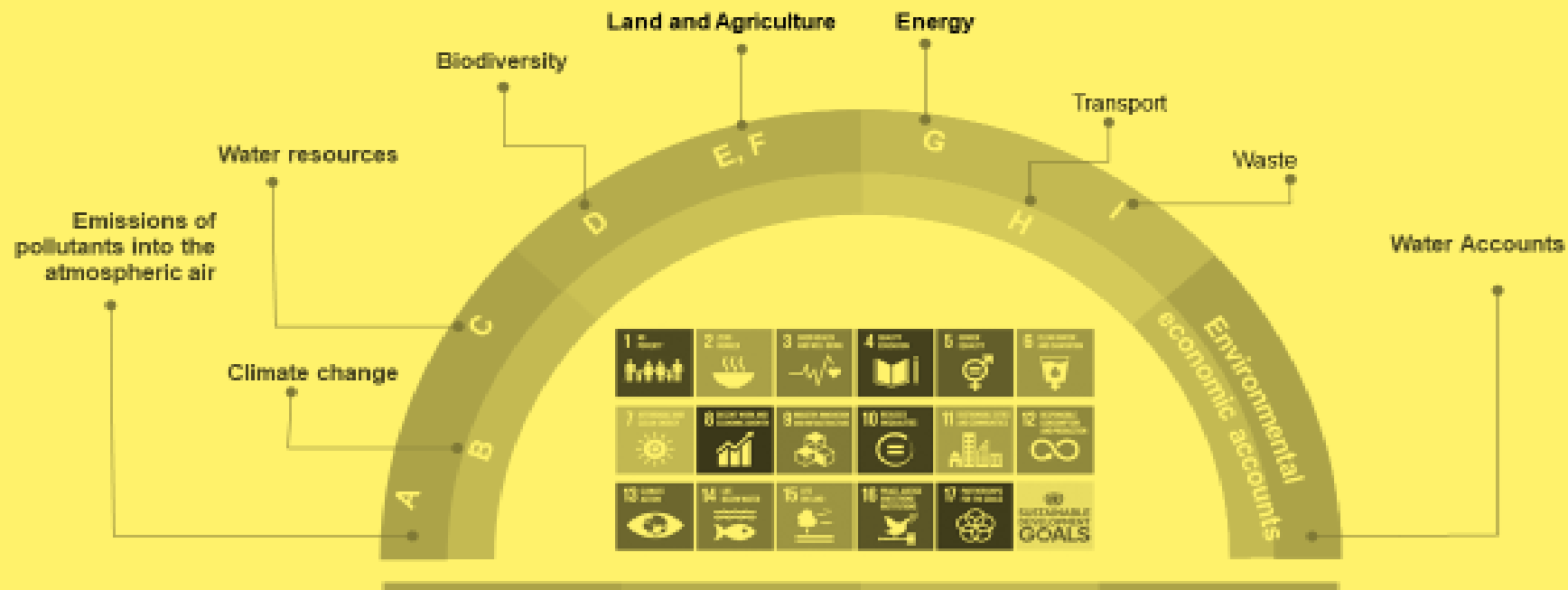
Main: 203-808-8613
Office: 203-808-8648

adada@sfddf.mhfg

ԿՁՆ վիճակագրական հարթակի համար շրջակա միջավայրի վերաբերյալ միջազգային և ազգային ցուցանիշների ապահովում

Aligning with UNECE Indicators

37 assessed UNECE environmental indicators of Armenia (2018)

SEIS-ի սկզբունքների ներդրմանն օժանդակող թիմ (NIT)

Համակարգող միջգերատեսչական հանձնաժողով և դրան կից աշխատանքային խումբ

- ՀՀ ՇՄՆ՝ բոլոր ստորաբաժանումներ
- ՀՀ Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
- ՀՀ Բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարություն
- ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարություն
- ՀՀ Առողջապահության նախարարություն
- ՀՀ Արտակարգ իրավիճակների նախարարություն
- ՀՀ բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին
- ՀՀ վիճակագրական կոմիտե
- ՀՀ կադաստրի կոմիտե
- Երևանի պետական համալսարան
- Երևանի ագրարային համալսարան
- ՀՀ ԳԱԱ-ի ինստիտուտներ
- Հասարակական կազմակերպություններ
- Միջազգային կառույցներ՝ EUWI+, USAID, GIZ, Eurostat, UNEP

Սեմինարներ, ուսումնական այցեր

• **Տարածաշրջանային սեմինարներ.**

ջրերի վերաբերյալ	- 3,	մասնակիցներ - 9	
հաղորդակցություն	- 2	4	
բաց տվյալներ	- 1	5	Ընդամենը 25 միջոցառում, մասնակիցներ 69
հողերի սաստելիտային հաշիվներ	2	6	
ԿԲ հարցերով	4	12	
թափոնների հարցերով	2	5	
CLC	1	3	
գնահատման զեկույցներ/ամառային դպրոց	3	8	
ԿՓ վիճակագրություն	2	4	
Օդի որակի մոնիթորինգ	1	3	
Ղեկավար կոմիտեի նիստեր	4	10	

• **Տեղական սեմինարներ**

ջրերի հարցերով	3	85	
գնահատման զեկույցների մասով	1	35	Ընդամենը 7 միջոցառում, մասնակիցներ 184
բաց տվյալների մասով / կլոր սեղան	1	43	
CLC	1	13	-----
Օդի որակի մոնիթորինգի հարցերով	1	8	Ընդամենը 32 միջոցառում, մասնակիցներ` 253

Ընթացքում գտնվող և ժամանակին ավարտելու ռիսկ պարունակող աշխատանքներ

- Ցուցանիշներ, որոնք մոնիթորինգային են և ՀՀ-ը չի ներկայացնում (PM10) համապատասխան տեխնիկական հնարավորությունների բացակայության պատճառով
- Շրջակա միջավայրի վիճակի ազգային գնահատման գեկույցի կազմումը
- Հողերի, հողօգտագործման, հողերի աղտոտվածության, էռոզացվածության, ԿՓԿ համար անհրաժեշտ գյուղատնտեսական ցուցանիշների վարչական ռեգիստրների ամբողջական ձևավորում և արդյունավետ կառավարում

Առաջարկություններ SEIS-ի շրջանակում համագործակցությունների միջոցով օժանդակություն իրականացնելու.

- Օդի սատելիտային տնեսական հաշիվների համակարգի ներդրում (հետազայում նաև հողերի, անտառների, թափոնների...)
- Կլիմայի փոփոխության վիճակագրության զարգացման ճանապարհային քարտեզից բխող միջոցառումների և ըստ այդմ հասցեական ծրագրերի մշակում
- Ջրերի վարչական ձևավորված բազաներ տեղեկատվության փոխանակման ֆիքսված, ֆորմալացված համակարգերի մշակում և ներդրում
- Ջրերի պորտալի կայուն գործարկում: Համապատասխան մասնագետների ուսուցում:
- ԿԲ մասով շարունակել աշխատանքները միասնական տեղեկատվական բազաների և Պորտալի ձևավորման և վարման իրականացման ուղղությամբ: Ակյտիվացնել համագործակցությունը GIZ գրասենյակի հետ
- Անտառների և ծառածածկ տարածքների բնութագրիչների միասնական տեղեկատվական բազաների ձևավորում
- ՇՄՆ-ում Հայաստանի հողային ծածկույթի համակարգչային անձնագրավորման համակարգի ներդրում
- Հողային ռեսուրսների միասնական տեղեկատվական համակարգի ձևավորում: CLC համակարգի կիրառումը հողերի պորտալի կազմմանը

**Առաջարկություններ SEIS-ի շրջանակում
համագործակցությունների միջոցով օժանդակություն իրականացնելու
 տեղեկատվական համակարգի խորացման և ընդլայնմանը.**

- Տնային տնտեսությունների կողմից էներգիայի օգտագործման հարցերի հնարավոր ներդրումը ՀՀ ՎԿ կողմից տնային տնտեսությունների ամբողջականացված հետազոտության համակարգում:
- Տրանսպորտային միջոցների պարկի ցուցանիշների վարչական բազաների արդյունավետ կառավարում, ամփոփ տվյալների կայուն ստացման համակարգի ներդրում:
- CLC համակարգի օգտագործումը թափոնների կուտակիչների հաշվառման համակարգում:
- Բնական և տեխնիկական աղետների հետևանքով կորուստների գնահատում, մասնավորապես բնական միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում:
- Բնապահպանական ներդրումների և դրանց արդյունավետության ցուցանիշների հաշվառման համակարգի մշակում և ներդրում:
- Բնապահպանական տեղեկատվության համակարգի կառավարման մասնագետների ուսուցում:

Յու. Պողոսյան - ՇՄՏՄՀ (SEIS) II Ալ ծրագիր, Հայաստանի համակարգող
+ 374 91 510299 ; pogyura53@gmail.com

Գայանե Շահնազարյան - ՇՄՏՄՀ (SEIS) II Ալ ծրագիր, ազգային համակարգող, ՀՀ ՇՄՆ
+ 374 94 535250 ; gayane.shanazaryan@yahoo.com

Նելլի Բաղդասարյան - ՇՄՏՄՀ (SEIS) II Ալ ծրագիր, ազգային համակարգող, ՀՀ ՎԿ
+ 374 91 494405; nelli@armstat.am